Schrijver Surmont tussen de roodbaars aan dek van de O 182.

Vlaamse historie en actualiteit in één boek

Van IJslandvaart

OOSTENDE - Als je nog maar het manuscript van 'Door de mazen van het net' ter hand neemt en de inleiding leest, verneem je snel dat auteur Joris Surmont uit De Haan bij Oostende midden in het zeemansleven heeft gestaan. Evenals zijn vader, die ook een passie had voor het ruime sop. Surmont beschrijft op een boeiende en vooral gepassioneerde manier het leven aan boord van kotters en IJslandtrawlers. Tenslotte gaat de schrijver in op zaken als visserij-intensiteit, het Europese Visserijbeleid en alternatieve vangstmethodes tot en met een illustratie van een sumwing toe. Kortom, er is een zeer lezenswaardig boek in aantocht, boordevol interessante historische en actuele informatie.

'Door de mazen van het net' handelt over de zeevisserij in voor- en tegenspoed, over ondergewaardeerd visserijonderwijs, over hard werken, weinig slaap, volle visruimen, turbulente kabeljauwoorlogen en visserijtechnieken. Zelf noemt de schrijver het boek een getuigenis van een kleine en miskende sector, die in België sinds decennia zwaar onder druk staat en zich 'met de moed der wanhoop' probeert te handhaven in een vrije markt, in tijden van overbevissing en met een falend Europees visserijbeleid.

Zijtreiler

Na het doorlopen van de visserijschool in Oostende voer Surmont vanaf zijn 15e tot z'n 22e levensjaar op vier vissersschepen. De O 32 'Roland' was zijn eerste schip waarmee hij op garnalen viste. Daarna voer hij op drie schepen van rederij André Van Lul: de O 180 'Hendrika Judith', een bokkenvisser die viste in de Ierse Zee, en de IJslandtrawlers O 81 'John' en O 182 'Caesar'. De 'zijtreiler' O 182 'Caesar' werd na het visserijverbod op IJsland ingezet als bokkenvisser in de Ierse en de Keltische Zee.

Het verhaal van de 'Caesar' is meteen ook tekenend voor de bloei en de terugval van de Oostendse visserij in de zeventiger jaren van de vorige eeuw. Het getuigt tegelijkertijd van de inventiviteit van de Vlaamse vissers en reders, die in moeilijke omstandigheden probeerden het hoofd boven water te houden. Maar ook de zomercampagnes naar IJsland die volle visruimen opleverden, waarvan het grootste gedeelte meestal niet aan de straatstenen verkocht raakte, stemmen tot nadenken. Kritisch schrijft Surmont dan over het visserijbeleid en vangstmethodes. „De zee is niet onuitputtelijk en willen we voort blijven genieten van een lekkere

Opbrengst goed doel

Surmont heeft inmiddels al twaalf keer een lezing over de IJslandvaart en visserij gehouden voor een divers publiek. De presentatie wordt steevast opgeluisterd met IJslandvaarderliedjes en een eigen film, opgenomen in de zeventiger jaren van de vorige eeuw. De opbrengsten van al het werk van Surmont zijn bestemd voor het Steunfonds voor sociaal kansarme en verlaten kinderen van het gerechtelijk arrondissement Brugge en voor het vissershuis 'De Bolle' in Oostende.

Een van de schepen waarmee de auteur op IJsland voer was de O 81.

tot sumwing

De 'zijtreiler' O 182 werd na het verbod op de IJslandvisserij omgebouwd tot bokker.

moot vis op ons bord, dan moeten we oog hebben voer een gedegen visserijbeleid, dat de sector exploiteerbaar houdt."

Duizelingwekkend is om te vernemen dat in de voorgaande eeuwen zovele duizenden vissers op zee zijn gebleven. De tol die de visserij op IJsland eiste was schrikbarend hoog. Tussen

Verschijningsdatum

'Door de mazen van het net' lag begin december nog in manuscript ter beoordeling bij een potentiële uitgever. Bij het ter perse gaan van deze bijlage was nog niet duidelijk wanneer het boek zal worden uitgegeven en hoeveel het zal kosten. Zodra dat bekend is (mogelijk nog voor de jaarwisseling) zal dat in het Visserijnieuws worden gepubliceerd.

1852 en 1935 kwamen meer dan 3.000 Bretoense (Franse) IJslandvaarders om op zee. Ook in de Vlaamse visserij eiste de noordvisserij vele slachtoffers. In 1836 verdronken 132 vissers; in 1859 waren dat er 185 en in 1888 keerden 163 onder hen nooit terug. Het aantal vissers dat 'ging vissen met verlangen en na 33 reizen nog niet moe was', zoals in het bekende lied, was zeldzaam. De lage levensverwachting maakte dat twintig reizen halen al een hele prestatie was en zelfs de vissers met tien reizen stonden al hoog in aanzien!

Voorschot

De schipper ronselde destijds de bemanning voor een reder. Hij zocht de beste zeelui uit en ging ze dikwijls persoonlijk opzoeken. Afhankelijk van de grootte van het schip monsterden zo'n 14 tot 22 bemanningsleden aan. Vóór vertrek kreeg de visser een aanlokkelijk voorschot op zijn loon. Een visserman kon zo in één dag 200 frank opstrijken, terwijl een dagloner toen (in 1884) werkte voor 1 frank per dag. Als de reis niet voldoende opbracht, moest hij een gedeelte hiervan terugbetalen aan de reder. De visser moest met het voorschot rondkomen om naast zijn uitrusting ook proviand, drank en tabak te kopen. Het resterende bedrag volstond nauwelijks voor vrouw en kinderen om de komende zes maanden te overleven.

De heenreis naar IJsland bedroeg zo'n 10 à 15 dagen. De afstand van de Vlaamse banken tot aan de zuidelijke punt van IJsland (Westmaneilanden) is ruwweg duizend zeemijl. In het zeegebied benoorden Schotland overheersen de westelijke winden en strekken zich over een afstand van honderd mijl de eilandengroepen uit van de Orkaden en de Shetlands.

De samenvloeiing van de Noordzee en de Noord-Atlantische Oceaan zorgt voor een gevaarlijk gebied met zeer sterke stromingen. Afhankelijk van het weer maakten de schippers van weleer in de Noordzee een keuze uit de volgende drie passages: 'het Gat' of de Pentland Firth, het 'Klein Gat' en het 'Groot Gat'.

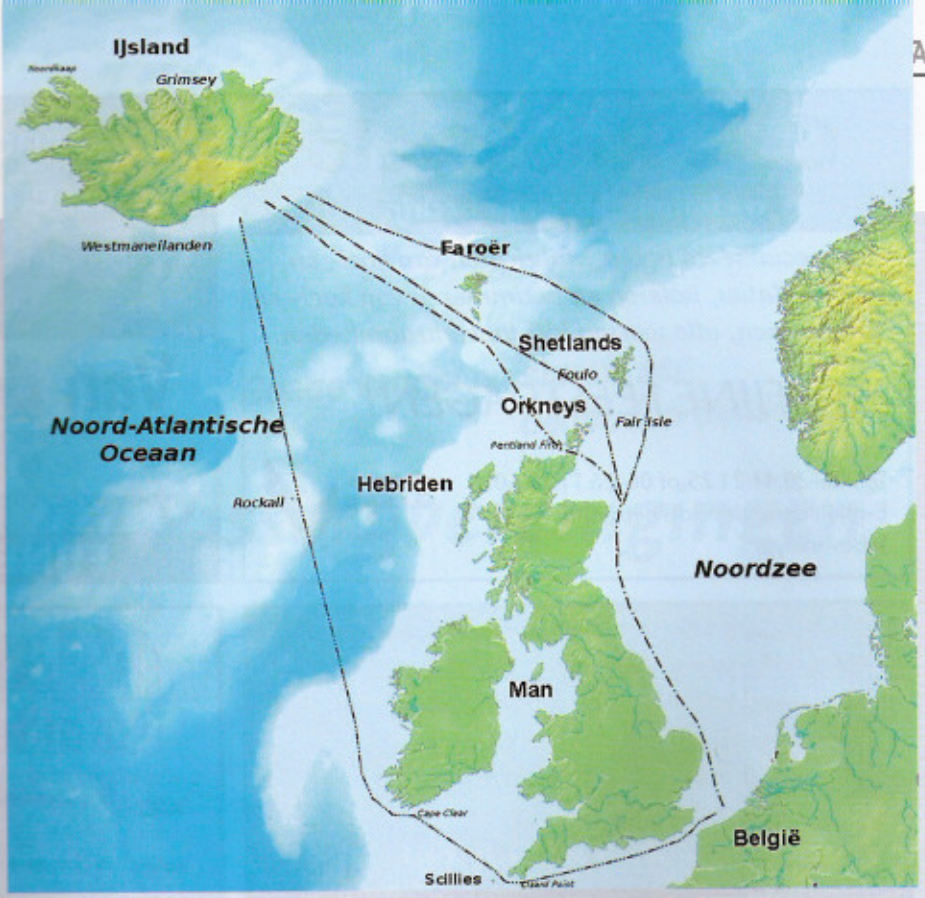

Al naar gelang de weersomstandigheden konden de schippers voor hun tochten naar en van IJsland uit vier verschillende vaarroutes kiezen.

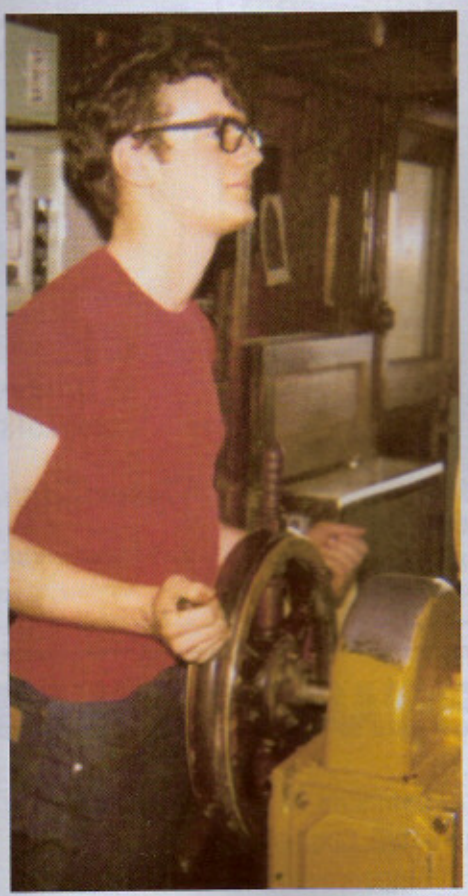

Auteur Joris Surmont destijds als scheepsjongen voor even aan het roer van de O 81 'John'.

Wie is Joris Surmont?

Joris Surmont monsterde als 15-jarige scheepsjongen aan op de O 32 'Roland', een kotter van de Oostendse 'bootsjouwerij'. Later bedreef hij de 'grote' visserij op IJsland alsook de bokkenvisserij in de Keltische en de Ierse zee. Na een carrière op de zeevisserij stapte hij over naar Defensie waar hij, na zijn studies voor industrieel ingenieur, actief was als technisch officier aan boord van de fregatten Westdiep, Wielingen en Wandelaar. Korvetkapitein Surmont fungeert momenteel als hoofd toezicht contracten varend materieel bij Defensie. Hij is ook gids bij het Nationaal Visserijmuseum te Oostduinkerke.